א ומיי' פכ"ט מהל' שבת הלכה ב]: צה ב מיי פ"ב מהלכות תפלה הל' ה' ופכ"ט

מהלכות שבת הלכה ב והלכה יט סמג עשין יט כט

טוא"ח סימן רסח וטוש"ע

מאי לאו בהא קמיפלגי למ"ד עד אם הבנים

שמחה סבר הללויה ריש פירקא ומאן דאמר

עד בצאת ישראל סבר הללויה סוף פירקא

רב חסדא מתרץ למעמיה דכולי עלמא סברי

הללויה סוף פירקא מ"ר עד בצאת ישראל

שפיר ומאן דאמר עד אם הבנים שמחה ¢עד

ועד בכלל ונימא עד הללויה וכי תימא דלא

ידעינן הי הללויה ונימא הללויה של אם

הבנים שמחה קשיא רבה בר רב הונא מתרץ

למעמיה דכולי עלמא הללויה ריש פירקא

מאן דאמר עד אם הבנים שמחה שפיר ומאן

ראמר עד בצאת ישראל סבר עד ולא עד

בכלל ונימא עד הללויה וכי תימא דלא ידעינן הי הללויה ונימא עד הללויה שבצאת

ישראל קשיא: וחותם בגאולה: אמר רבא

ק"ש והלל גאל ישראל דצלותא גואל ישראל

מ"ם דרחמי נינהו אמר רבי זירא דקידושא

אשר קדשנו במצותיו וא וצונו דצלותא קדשנו

במצותיך מ"מ דרחמי נינהו אמר רב אחא

בר יעקב אוצריך שיזכיר יציאת מצרים בקידוש

ל) [ברכות כו: וש"נ], ב) ועי׳ לעיל מג: מ״ש שם עה"ג], ג) ס"ל וי כסבי דפומבדיתה, ד) ולעיל זמו ב) ולמיל ושל, ה) בס"ח: מפסח, ט) [מהלכה ט ואילך], ם) [בראשית יב], ל) [פ"י ה"ו], ל) [לשבת הגדול סמוך לסוף פיוט קוד׳ חסל סדור פסח], מ) [קכ. בסוף הסוגיאו.

תורה אור השלם ו. לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לֶחֶם ענִי בִּי בְחַבְּוֹוֹן יָצְאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרִים לְמַעַן תִּוְכֹּר אֶת יום צאתף מאֶרֶץ מִצְרֵיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיף:

דברים טז ג 2. זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבְּת לְקַדְשׁוֹ: שמות כז שו. שמותכז וָאֶדְיֶה עִמְּךְ בָּכֹל בין אָשֶׁר הְלַבְתָּה נְעַבְּרְתָה אָת בָּל אִיבִיה וִטייי־־ אֶת כָּל איִבֶּיךְ מִפְּנֶיךְ וְעַשִּׁתִי לִךְּ שֵׁם גָּדוֹל ַּרְשָּׁה בְּיְרְים שָּׁה בְּּוֹזְלִים אֲשֶׁר בְּשָׁב הַגְּדלִים אֲשֶׁר בְּאָרֶץ: שמואל ב ז ט 4. וְאֶעֶשְׂךְ לְגִוֹי גְּדוֹל ַוּאֲבָרֶכְךּ וַאֲגַדְּלְה שְׁמֶךְ וָהְיֵה בְּרְכָה: וָהְיֵה בְּרְכָה: בראשית יב ב

הגהות הגר"א [א] גמרא דקידושה הש הדשנו במלומיו דללותה :מי

מוסף רש"י . דצלותא גואל ישראל מ"ט דרחמי נינהו. שהול דנרי נקשה

ותחנונים, אבל בק"ש ובהלל לא, לפי שאינה אלא ספירת עמ' נ). בין הכוסות הללו. בין הראשון לשני קסבר עד ועד בכלל. ואי אמינא עד בלאת סברי עלמא דאף בלאת בכלל משום הכי אמר עד אם הבנים שמחה ותו לא: ועד ולא עד בכללו. ואי הוה אמינא עד אם הבנים הוה משמע עד אם הבנים ולא אם הבנים בכלל: ה"ג לחיב הכא למען חזכור אם יום לאחך וגו'

וכתיב התם זכור את יום השבת לקדשו: כשם הגדולים. כאברהם כילחק ויעקב: דברבים איחא. משום כבוד רבים אומר מקדש ישראל: מ"נ

מאי לאו בהא קמיפלגי. דהנך תנאי אליבא דב"ש בהללויה פליגי אי סוף פירקא הוא אי ריש פירקא הוא הלכך האי נקט מילמיה בהך לישנא והאי מילמיה באידך לישנא אבל אליבא דבית הלל דליכא הללויה עד חלמיש למעינו מים לא פליגי כו' אלא איידי דמיחלפי מילתיה דב"ש משום הללויה אי ריש פירקא הוה אי לא מיחלפי נמי מילתייהו דבית הלל למינהט האי מילחיה סוף פירקא ואידך ריש פירקא כי היכי דאמרי אליבא דב"ש: מ"ד עד בלאם סבר עד ולא עד בכלל. ואי הוה אמר עד אם הבנים הוה משמע ולא אם הבנים שמחה בכלל: ומ"ד עד אם הכנים קסבר עד ועד בכלל. ואי הוה אמר בנאתי הוה משמע דאף בנאת בכלל ופלוגתייהו אליבא דבית הלל איכא לפרושי נמי בכה"ג: ונימא עד הללויה. למ"ד עד ולא עד בכלל: קרית שמע. ברכת גאולה שאחר ק"ש: והלל. של ערבי פסחים שחותם גאל ישראל כר"ע דמתניתין שמספר ומשבח על גאולת ישראל שעברה: דללומא גואל ישראל. שאנו מתפללין על העתיד: דקידושא קדשנו. דהודחה היח על שעבר: דללותה קדשנו. לפי שחנו חומרים אותה באמנע תפלה ראוי לאומרה בלשון בקשה: לריך שיוכיר יליחת מלרים בקידוש היום. בין בכום בין בתפלה של" שבת בגזירה שוה דפסחתי ובשאר מועדים במה מלינו מפסח: ה"ג כתיב הכח למען תוכור חת יום צחתד וכתיב התם זכור חת יום השבת: דחפערתה. במסכת סופרים (פרק יג)ש תניא להו לברכות דהפטרה ומפרש דמגן דוד אומר. ובללותא שייך לומר טפי מלמיח קרן ישועה משום דרחמי נינהו ואנו מבקשין שילמיח קרן ישועה לישראל. ורבינו שלמה היה אומר משום הכי לא שייך למימר בתפלה מגן דוד שכבר אמרנו מגן אברהם ותרי חתימות כהדדי לא שייך בתפלה: כשם הגדולים אשר בארן. נתן הנביא אמר לדוד כן מפי הקב"ה שכשם שחותמים במגן אברהם חותמין במגן דוד. הגדולים אברהם ילחק

לכן קנעו זכר את יום צאתך מארץ מצרים. לכך קנעו זכר ליניאת מלרים ושמעתי מהר"מ שיש במדרש לפי שבמלרים עבדו בהם בישראל בפרך ופר"ך בא"ת ב"ש וג"ל שהם מלאכות ארבעים חסר אחת וכשנגאלו ממלרים הזהירם על השבת לשבות

מאות׳ ל״ט מלאכות: רביטי אומר עליו הלל הגדול. רביעי גרסי׳ ולא גרסינן חמישי ולה"ר יוסף טוב עלם שכתב בסדרום קימעה לשתות מים יכנס אם חולה הוא או איסטנים ואי בעי משתיא חמרא משום אונס לומר בחמישי הלל הגדול ישתנס תימה כיון שאוסר לשתות איך תיקנו כוס חמישי הא ארבע כוסות תיקנו ולא חמישי וכן מה שאוסר לשתות אפי׳ מים הא לא מבטלי טעם מלה דאפילו אחר הפסח לא אסר לקמן רק מיני מיכלא אבל מיני מישתיא אפילו יין לא מלינן לאסור והא דאמר בין שלישי לרביעי לא ישתה מפרש בירושלמי שלא ישתכר ושלא יוכל לומר הלל וכן פסק רבי׳ שמוחל לקמן ש דכל שתיה מותרת ואפי׳ לפי המפרשים בין שלישי לרביעי לא ישתה שלא יבטל טעם מלה מ"מ במים לא מיירי אלא ביין דומיא בין ראשון לשני ישתה דמיירי ביין כי היכי דניגרריה לליביה כדאמרי׳ לעיל [דף קח.] ומיהו רוב עמא דבר לשתות וגם רב אלפס התיר מים ולא אסר רק יין:

היום כתיב הכא ילמען תזכור את יום וכתיב מאי התם יזכור את יום השבת לקדשו אמר רבה בר שילא דצלותא מצמיח קרן ישועה דאפטרתא מגן דוד יועשיתי לך שם גדול כשם הגדולים תני רב יוסף ישועודו אפטרות כגון דוד א"ר שמעון כן לקיש יואעשך לגוי גדול זהו שאומרים זהו שאומרים מגן דוד א"ר שמעון כן לקיש יואעשך לגוי גדול זהו שאומרים אלְהי אברהם ואָברכך זהו שאומרים אלְהי יצחק ואגדלה שמך זהו שאומרים אלהי יעקב יכול יהו חותמין בכולן ת"ל והיה ברכה בך חותמין ואין חותמין בכולן אמר רבא אשכחתינא לסבי דפומבדיתא דיתבי וקאמרי בשבתא בין בצלותא בין בקירושא מקדש השבת ביומא מבא בין בצלותא ובין בקירושא מקדש ישראל והזמנים ואמינא להו אנא אדרבה דצלותא בין בשבתא בין ביומא מבא מקדש ישראל בקידושא דשבתא מקדש השבת ביומא מבא מקדש ישראל והזמנים ואנא אמינא מעמא דידי ומעמא דידכו מעמא דידכו שבת דקביעא וקיימא בין בצלותא ובין בקידושא מקדש השבת יומא מבא דישראל הוא דקבעי ליה דקמעברי ירחי וקבעי לשני מקדש ישראל והזמנים מעמא דידי צלותא דברבים איתא מקדש ישראל קידוש דביחיד איתא בשבת מקדש השבת ביום מוב מקדש ישראל והזמנים ולא היא צלותא ביחיד מי ליתיה וקידושא ברבים מי ליתיה ורבא סבר זיל בתר עיקר עולא בר רב נחית קמיה דרבא אמר כסבי דפומבדיתא ולא א"ל ולא מידי אלמא הדר ביה רבא רב נתן אבוה דרב הונא בריה דרב נתן נחית קמיה דרב פפא אמר כסבי דפומבדיתא ושבחיה רב פפא אמר רבינא אנא איקלע לסורא קמיה דמרימר ונחית קמיה שלוחא דציבורא ואמר כסבי דפומבדיתא והוו משתקי ליה כולי עלמא אמר להו שבקוהו הילכתא כסבי דפומבדיתא ולא הוו משתקו ליהים: מתני 'נמוגו לו כום שלישי מברך על מזונו ירא ווור ביטונקן ליודי. בוונגר ליו בוט של ש בובון על בוונגר ירביעי גומר עליו את הלל ואומר עליו ברכת השיר סהבין הכוסות הללו אם רוצה לשתות ישתה יבין שלישי לרביעי לא ישתה: גמ' א"ל רב חגן לרבא ש"מ מברכת המזון מעונה כום א"ל ארבע כםי תיקנו רבנן דרך חירות כל חד וחד נעביד ביה מצוה: רביעי גומר עליו את החלל ואומר עליו ברכת השיר:

ויעקב. ואע"ג דבשלשתן לא חתמינן היינו לפי שאין חותמין בשתים כדכתיב? והיה ברכה מיהו שלשתן נזכרין בברכת אבות אבל דוד שהוא יחיד בברכה הקבועה לו במי יחתומו אם לא במגן דוד: סבי דפומבדיסא. רב יהודה ורב עינא בסוף פרק ראשון דסנהדרין (דף יו:): בשבחא. בשבת דעלמא שאינו י"ט: יומא טבא. בלא שבתא דאילו בשבת ויום טוב חתים תרוייהו מקדש השבת וישראל והזמנים כדמפרש במסכת בילה (קף יו.): שבחה דקביעה וקיימה. מששת ימי ברחשית וחינה תלויה בקביעת החודש: דברבים חיסה. משום כבוד רבים חומר מקדש ישראל: קידוש ברבים מי ליסה. בבית הכנסת ובסעודת חתן: מדתב" ברכם השיר. בגמרה [קיח.] מפרש: בין הכוסום הללו. בין שנים הראשונים לשנים האחרונים אם רצה לשתות ישתה: בין ג' לד' לא ישתה. מצאתי בגמרת ירושלמים למה לא ישתה כדי שלא ישתכר דתו לא מצי למימר הלל ופריך התם והלא כבר משוכר הוא ששתה כבר הרבה בסעודתו ומשני יין שבתוך המזון אינו משכר שלחחר המזון משכר. וה"ה נמי דיין שלפני המזון אינו משכר ואם רצה לשתוח בין ראשון לשני ישתה דהא לא ממעט תנא אלא בין ג' לד': גבו' ש"מ ברכם המזון טעונה כום. דהא במסכת ברכות לא מתני' בהדיא דטעונה כוס אלא מדיוקא שמעינן ליה דאמר בריש פירקא (דף קה:) שמעת מינה מהא מתני' תמני ש"מ ברכת המזון טעונה כוס ולימא נמי דממתני' שמעינן ליה: ה"ג ארבע כוסום סקינו להו רבנן וכל חד וחד נעביד ביה מצום. כלומר ראוי שיעשה בו מצוה אבל בשאר ימות השנה לא בעי כוס שאף כאן אין הכוס בא בשביל ברכת המזון: יהללוד

ל"ח סימן תפו סעיף א: צמ ג מיי׳ פ"ז ופ"ח מהלכות מנה הלכה י סמג עשין מא טוש"ע א"ח סימן תנט טוי. א"ח סימן תעט: א ד מיי וסמג וקמג שם יוש"ע א"ח סי' תכי שם טוש"ע א"ח סימו תעג סעיף ג: ר מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח סי

רבינו חננאל

וחותם בגאולה, אמרי ק״ש והלל חותמין גאל ישראל צלותא גואל ישראל, מאי טעמא רחמי נינהו. אמר רבי זירא ברכה דקידוש רבי זירא ברכה דקידוש אשר קדשנו במצוותיו אבל של תפלה קדשנו במצותיך, מאי טעמא דתפלה רחמי נינהו. וצריך שיזכיר יציאת מצרים (בלילות) [בקידוש היום] כתיב הכא זכור את יום השבת לקדשו וכתיב התם . למען תזכור את יום צאתך י. וגו׳. אמר רבה בר זירא בצלותא חותמיז מצמיח ביווגא ווותמין מצמיח קרן ישועה, בהפטרה מגן דוד שנאמר ועשיתי לך שם גדול כשם הגדולים אשר בארץ. תאני רב יוסף שחותמין . בהפטרה מגן דוד כדרך שחותמין בתפלה מגן אברהם. אמר ריש לקיש ואעשך לגוי גדול וה שאומרים אלהי אברהם ואברכך זה שאומרים אלהי יצחק ואגדלה שמך זה שאומרים אלהי יעקב. יכול יהו חותמין בכלן ת״ל והיה ברכה אין חותמין אלא בך בלבד. אמר רבא אשכחתינהו לסבי רפומבדיתא דהוו אמרי בשבתא בין בקידושא בין בצלותא מקדש השבת, ביום טוב בין בצלותא בין בקידושא מקדש ישראל והזמנים ואמינא להו אנא אדרבא כו'. ואסיקנא . כסבי דפומבדיתא מדאמר בטבי ופוטבויונא מואמו רבינא אנא איקלעי לסורא לגבי מרימר ונחת שליח צבור לקמיה ואמר כסבי דפומבדיתא, והוו כולי עלמא משתקי , ליה. ואמר להו מרימר שבקוה דהלכתא כסבי דפומבדיתא. מזגו לו כוס שלישי ברך על מזונו. אמר לו רבינא לרבא ש״מ ברכה טעונה כוס. אמר בינה כבובה ליה ארבע כוסות דתקון וחד נעביד ביה מצוה. --ביטי גומר עליו את ההלל